

language, history, and arts, which form the foundation of the nation's cultural integrity. Political identity is framed as essential for fostering patriotism, loyalty to national interests, and understanding the necessity of collective development. Social identity focuses on students' active participation in societal processes and their contribution to constructing a unified national community. Emotional identity underscores the value of national pride, solidarity, and empathy toward fellow citizens, reflecting the deeper emotional ties that bind individuals to their nation.

The study explores diverse approaches to cultivating national consciousness, including engagement in state and community programs, educational strategies, and social initiatives. Noteworthy examples, such as the "Understanding China" course and the "Week of Chinese Wind Music", showcase efforts to integrate national culture and historical awareness into the educational framework. Furthermore, students' involvement in volunteer programs, cultural exchanges, and environmental campaigns demonstrates their role in fostering national pride and promoting cross-ethnic understanding. These initiatives encourage collective responsibility and emphasize the integration of local and national values.

Particular attention is paid to the challenges posed by globalization, which necessitate strengthening cultural autonomy and national identity to maintain international competitiveness. The article concludes that fostering national consciousness is instrumental in enhancing social unity, bridging ethnic divides, and sustaining the PRC's cultural and societal development on both national and global scales.

Keywords: national self-consciousness; People's Republic of China; education; higher education in the PRC; students.

Стаття надійшла до редколегії 22 жовтня 2024 році

УДК 172+37:37.01+37.09

DOI: [https://doi.org/10.32405/2413-4139-2024-2\(33\)-46-54](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2024-2(33)-46-54)

Ткаченко Лідія,
м. Київ, Україна

 <https://orcid.org/0000-0002-2303-1147>

РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ШКІЛЬНОГО ХАБУ

Анотація.

У статті розкрито актуальність і важливість формування лідерських якостей обдарованих учнів, зокрема м'яких навичок (soft skills), які значною мірою забезпечують якісні комунікативні взаємозв'язки, особистісний вплив, командну роботу тощо, що забезпечує успішне лідерство. Представлено результати дослідження комунікативних і організаторських схильностей, а також ступінь соціалізації учнів старшої школи (у порівнянні показників за вказаними якостями учнів ліцею і звичайного закладу загальної середньої освіти). Наведено переконливі аргументи на користь створення шкільних хабів як доступного освітнього ресурсу для формування лідерських якостей обдарованих учнів. Зазначено про освітнє партнерство, що нині є актуальним засобом у розв'язанні освітніх проблем соціально-педагогічного та соціокультурного характеру.

Ключові слова: обдарована особистість; лідерство; м'які навички; шкільний хаб; соціальне партнерство; освітні інновації.

Проблематика лідерства чимдалі стає затребуванішою у вітчизняному освітньому просторі, і це є пояснюваним із багатьох причин. Технічний і технологічний прогрес, інновації в усіх галузях суспільства є по суті проявами лідерства в конкретних сегментах сучасної науки і суспільної

практики, де особистий або командний успіх забезпечений особистісними якостями. Сучасна лідерологія є результатом численних досліджень зарубіжних науковців у царині вивчення цього феномену.

З іншого боку, якщо йдеться про соціальні зміни, то лідерство стає відповіддю на запити суспільства, що прагне змін, і в умовах демократії, висуваючи власні вимоги й формулюючи власне бачення, обирає лідера, що відповідає його (суспільства) уявленням. І тут лідером має стати той, хто розуміє суспільні потреби, закони організації, володіє спеціальними компетентностями. Проте відсутність м'яких навичок може негативно вплинути на обрання лідера. Це є переконливим аргументом в їх опануванні.

У палітрі лідерських якостей обдарованої особистості головні позиції посідають такі: інтелектуальний розвиток, що забезпечує самореалізацію в обраній сфері діяльності (наука, мистецтво, політика тощо) і здатність до глибокого аналітичного осмислення подій оточуючого світу; наявність ціннісної парадигми (що охоплює національну ідентичність стосовно держави-нації, патріотизм, демократичні цінності, інтереси соціуму); особливі психологічні характеристики (зокрема спроможність у певний момент стати на чолі соціальної групи в досягненні визначених цілей), а також так звані м'які навички (*soft skills*), що є чи не головними у виконанні завдань лідера з очільництва колективу однодумців, тобто здатності бути провідником.

Про необхідність формування м'яких навичок знайдемо непоодинокі розвідки вітчизняних дослідників. Зокрема щодо зміни змістових акцентів освіти в бік *soft skills* ідеться в розвідці С. Ганаби, яка в результаті осмислення сучасної епохи постійних змін і завдань, що постають перед особистістю, зазначає, що компетентності *soft skills* «розуміють радше як засадничі як у професійній, так й у повсякденній діяльності. Вони дають змогу гнучко реагувати на виклики світу й «підсилюють» низку професійних компетентностей» [1, С. 30]. На важливості м'яких навичок для професійного становлення фахівців соціономічних професій наголошено в розвідці С. А. Наход. Дослідниця зазначає: «Стандартні обставини роботи таких фахівців вимагають особливої підготовки: вони мають добре орієнтуватися у своїй професійній сфері, а також володіти *soft skills*, що допомагають у реалізації *hard skills*. Такі спеціалісти мають бути готовими до ефективної взаємодії, необхідності переключення з одного виду діяльності на інший, володіти навичками емоційної регуляції; здатні прогнозувати та передбачати; творчо реагувати, гнучко мислити, бути інноваційно спрямованими» [5, С. 134]. Про міжособистісну взаємодію як складник *soft skills* ідеться в дослідженні Т. Л. Кожушкіної, яка об'єднує *hard skills* і *soft skills*, вважаючи це надзвичайно важливим для успішного виконання майбутніх професійних функцій педагога. Причому вона зазначає: «У структурі соціального компонента “гнучких компетентностей” особливого значення надаємо сформованим навичкам і культурі міжособистісної взаємодії, що допомагають майбутнім фахівцям ефективно вибудовувати власну поведінку відповідно до мінливих умов соціального середовища» [4, С. 80]. Зазначаючи про майбутній професійний успіх нинішніх студентів, К. О. Коваль наголошує на зростанні потреби в досконалому володінні м'якими навичками: «Розвиток та напрацювання *soft skills* для студентів – об'єктивна вимога ринку праці... У світі ширшої автономії університетів в частині формування навчальних програм необхідно проявляти ініціативу та запроваджувати відповідні нові навчальні програми з метою охоплення всього спектру розвитку м'яких навичок у студентів під час навчання» [3, С. 166].

Метою нашої статті є обґрунтування важливості формування м'яких навичок (*soft skills*) обдарованої особистості як складника компетентностей лідера, а також наголошення на необхідності здійснення формування м'яких навичок у форматі функціонування шкільного хабу.

У статті застосовано загальнонаукові методи аналізу та синтезу, порівняння, індукції і систематизації. Зокрема аналіз застосований під час розгляду авторських досліджень із проблематики *soft skills*; порівняння – для визначення сутнісних відмінностей за результатами проведення анкетування й опитувань; індукції та систематизації – з метою узагальнення даних і педагогічних спостережень; синтез – для узагальнення і створення рекомендацій.

Варто зазначити, що першим про необхідність формування м'яких навичок у сучасній шкільній освіті заявив нобелівський лауреат, вчений-економіст Джеймс Дж. Хекман у зв'язку з соціологічним дослідженням, що обґрунтувало необхідність м'яких навичок для соціалізації та подальшого працевлаштування дорослих. Саме Джеймс Дж. Хекман аргументував необхідність формування м'яких навичок під час отримання загальної освіти. Дослідник спирається на положення, що навичками, затребуваними в розвитку економіки, іншою стороною якої є успішність особистості, постають не лише когнітивні, а й некогнітивні навички. Традиційно найбільшу увагу концентрують на когнітивних навичках, вимірюючи їх освітніми досягненнями або тестами IQ, і виключають соціальні навички, самодисципліну та різноманітні некогнітивні навички, які насправді є визначальними факторами життєвого успіху. Така прихильність до академічного навчання та «розуму», що вимірюється балами у тестах, а також виключення соціальної адаптованості й мотивації діяльності призводять до суттєвого викривлення оцінок людського капіталу [12, С. 4]. З часом ця теза стала не лише загальним місцем наукових наративів про розвиток особистості, а й предметом міжнародних досліджень, які пов'язували розвиток м'яких навичок з академічною успішністю учня, а також і особистістю та діяльністю вчителя.

Дослідження, здійснені нами з метою з'ясування розвитку м'яких навичок обдарованих учнів (старшокласників ліцею фізико-математичного профілю) у порівнянні з учнями старших класів звичайного ЗЗСО показали наступне. Головні складники життєвої компетентності – соціалізація особистості, комунікативний розвиток і організаційні здібності є вимірюваними і порівнюваними характеристиками, що й дало нам змогу здійснити дослідження й дійти висновків щодо розвитку зазначених якостей у визначених групах респондентів.

Для виявлення вищезначених складників особистісного розвитку застосовано «Методику оцінки комунікативних і організаторських схильностей (КОС-2)», розроблену в профорієнтаційних цілях В. В. Синявським і Б. О. Федоришиним. З метою визначення ступеня соціалізації респондентів нами застосовано тест М. І. Рожкова «Вивчення ступеня соціалізації старшокласників». Мета тестування – виявити рівень соціальної адаптованості, активності, автономності та моральної вихованості учнів.

Інструкції для респондентів та опитувальні частини тестів було оформлено за допомогою застосунку Google Forms і в умовах обмежень, що застосовані як засоби безпеки, запропоновано для заповнення в онлайн-форматі. Відповіді респондентів оброблено і для кращого наочного сприйняття оформлено за допомогою діаграм.

Ступінь соціалізації старшокласників було визначено за групою респондентів, що складалася порівню з представників ліцею фізико-математичного профілю і ЗЗСО.

Показник ступеня соціалізації старшокласників за вказаним тестом складається з чотирьох критеріїв: 1) соціальної адаптованості; 2) автономності; 3) соціальної активності; 4) гуманістичних норм життєдіяльності (моральності).

За першим показником – *соціальна адаптованість* – середній показник респондентів закладу загальної середньої освіти становив 3,92 (за шкалою тесту М. І. Рожкова) з можливих 4. Середній показник респондентів ліцею фізико-математичного профілю за тим самим критерієм становив 3,85, тобто на 1,75 % нижчий.

За другим показником – *автономність* – середній показник респондентів ліцею фізико-математичного профілю становив 3,98 з 4 можливих. Водночас середній показник респондентів ЗЗСО за тим самим критерієм становив 2,1, що є на 47 % нижчим у порівнянні з показником респондентів ліцею.

Третій показник – *соціальна активність* – склав у респондентів ліцею фізико-математичного профілю 3,82 з 4 можливих. Той самий показник у респондентів закладу загальної середньої освіти становив 1,9 з 4 можливих. Це означає, що соціальна активність респондентів ліцею фізико-математичного профілю на 48 % вище, аніж соціальна активність респондентів ЗЗСО.

Четвертий показник соціалізації старшокласників – *гуманістичні норми життєдіяльності* – у респондентів фізико-математичного ліцею (у середньому) за бальною оцінкою дорівнює 3,79,

тоді як у респондентів ЗЗСО – 2,8. Тобто середній показник гуманістичних норм життєдіяльності у респондентів ліцею фізико-математичного профілю на 24,75 % вищий за показник за цим самим критерієм у респондентів ЗЗСО (рис. 1).

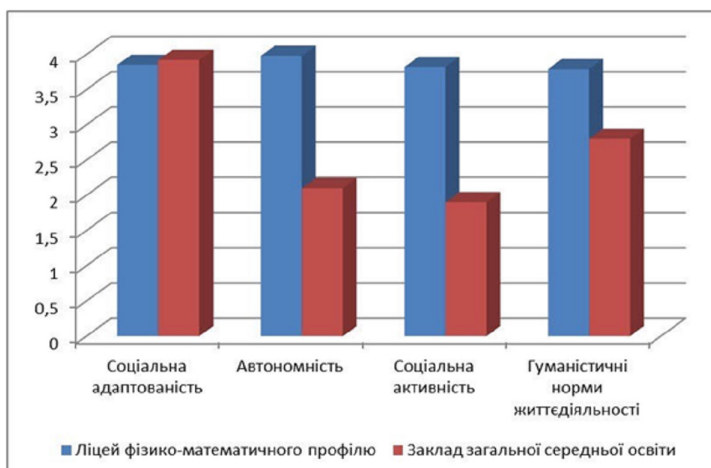

Рис. 1. Рівень соціалізації учнів закладів загальної середньої освіти

Результати якісної оцінки розвитку комунікативних здібностей демонструють нерівномірний розподіл оцінок за рівнями. Так, низький рівень комунікативних здібностей не відмічений у жодного з респондентів. Рівень нижче середнього мають респонденти лише ЗЗСО. У цифрових показниках – це 37,5 % від числа респондентів цієї групи.

Рівні за позначкою «Середній» і «Високий» мають представники обох груп респондентів. За групами показники розподілені таким чином: середній рівень комунікативних здібностей у групі респондентів ліцею фізико-математичного профілю становить 25 % від загальної кількості респондентів; у групі респондентів ЗЗСО цей рівень мають 50 % тестованих.

Високий рівень комунікативних здібностей мають 62,5 % осіб з-поміж респондентів фізико-математичного ліцею. Такий самий рівень комунікативних здібностей з групи респондентів ЗЗСО мають значно менше осіб – лише 12,5 % від загальної кількості респондентів цієї підгрупи.

Рівень за позначкою «Дуже високий» мають лише респонденти ліцею фізико-математичного профілю і він становить 12,5 %.

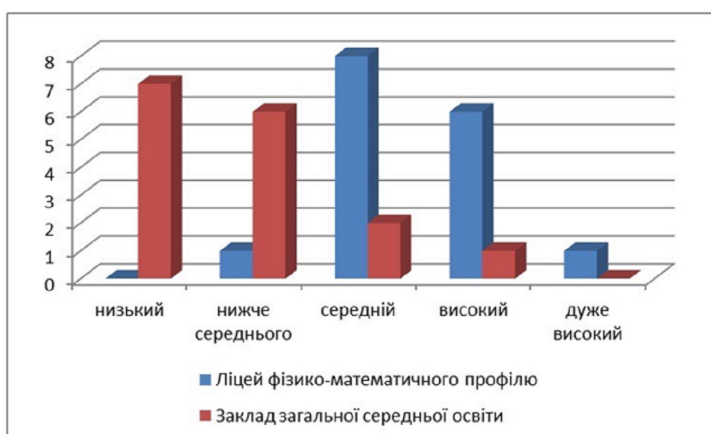

Рис. 2. Рівень комунікативних навичок учнів закладів загальної середньої освіти

Аналіз результатів тестування за показниками якісної оцінки організаційних здібностей показав розподілення за рівнями, подібне до результатів визначення комунікативних якостей. Респонденти фізико-математичного ліцею не мають результатів у рівні, позначеному як

«Низький», натомість респонденти ЗЗСО не мають результатів за позначкою «Дуже високий». Інші результати розподілено наступним чином.

Рівень «Низький» з-поміж учасників тестування ЗЗСО становить 43,75 % від респондентів цієї групи.

Рівень «Нижче середнього» мають 6,25 % від загальної чисельності групи ліцею фізико-математичного профілю. За цим самим показником у групі респондентів ЗЗСО 6 осіб, що становить 37,5 % від загальної чисельності групи.

Рівень «Високий» має зворотні показники в порівнянні з попередніми, що визначено в рівні «Нижче середнього». Це 37 % групи ліцею фізико-математичного профілю і групи ЗЗСО, у відсотковому відношенні – 6,25 % від загальної чисельності респондентів ЗЗСО.

Нарешті дуже високий рівень комунікативних здібностей продемонстрували 6,25 % чисельності від групи ліцею фізико-математичного профілю.

Рис. 3. Рівень організаційних навичок учнів закладів загальної середньої освіти

Таким чином, проведене дослідження дало змогу підсумувати, що респонденти обох груп володіють певною мірою комунікативними й організаційними навичками, але значну перевагу в цьому мають респонденти фізико-математичного ліцею (що ми пояснюємо, спираючись на теоретичні розвідки нашого дослідження, поглибленим вивченням предметів фізико-математичного циклу, а отже більш розвиненими мисленнєвими процесами).

Соціалізація респондентів обох груп також загалом задовільна. Показник переваги респондентів ЗЗСО в аспекті адаптованості можна пояснити саме нижчою розвиненістю інших якостей.

Загальним висновком став такий: досягнення обдарованої особистості, лідерство якої надзвичайно бажане, великою мірою залежать від розвитку *soft skills*, а отже, потребують особливої уваги з боку учасників освітнього процесу не лише в частині набуття професійних знань, а й м'яких навичок. Тобто не лише засвоєння програмного матеріалу, а й позакласна й позашкільна діяльність, що найбільшою мірою сприяє розвитку м'яких навичок, є надзвичайно важливою. Цим має опікуватися освітня громадськість.

Звернемося до дослідження, проведеного під час широкомасштабного вторгнення, у 2022–2023 навчальному році і вже нами докладно описаного в публікації¹ [7]. Було здійснено розвідку преференцій учасників освітнього процесу щодо освітніх нововведень періоду початку широкомасштабного вторгнення. Для з'ясування експертної думки (у цьому випадку було з'ясовано думку самих користувачів інновацій) здійснено соціологічне опитування за допомогою вебресурсу Google Forms. Розроблено анкету з декількох питань, відповіді на які дозволили б підтвердити чи спростувати наші теоретичні міркування і педагогічні спостереження щодо освітніх інновацій періоду війни. (Цьому передувало теоретичне осмислення нововведень і з

¹ Тут ми дозволимо собі навести достатньо велику цитату з оприлюдненого дослідження, щоб докладно викласти переконливі факти.

них виокремлено ті, що підпадали під категорію інновацій). За результатами опитувань було отримано такі результати.

В опитуванні взяло участь 355 осіб, з яких учнів і студентів коледжу – 112 (31,5%); учителів і викладачів – 78 (22%); батьків та опікунів – 158 (44,5%); психологів і соціальних педагогів – 7 (2%). Серед респондентів виокремилися такі групи за місцем проживання: 81,4 % опитаних під час навчального процесу мешкали вдома, 8,7 % є внутрішньо переміщеними особами, а 9,9 % – біженцями. На 2022–2023 навчальний рік 72,4 % опитаних обрали дистанційну освіту, 12,4 % – змішану і лише 11 % – очну. Домашню освіту обрали 3 % респондентів, екстернат – 1,2 %.

З перерахованих в опитуванні видів інновацій найбільше було використано саме психологічну підтримку, запропоновану в соціальних мережах (38 %), та методичну підтримку для учителів / викладачів, викладену на сайтах Міністерства освіти і науки України «Освіторія» (31,8 %). Підтримкою хабів скористалися 23,9 %, іншим – 6,3 %.

Допомогою, яка найбільше сподобалася в освітньому процесі, опитувані обрали психологічну підтримку для учнів освітніх закладів – це 52,4% респондентів. Близько третини респондентів схвалюють таку інновацію як хаб – 29 %. Методичне забезпечення як таке, що найбільше імпонує, оцінили 27,3 %.

Найбільше в інноваціях, якими респонденти скористалися чи планують скористатися, задовольняє доступність застосування – про це відгукнулися 60,6 % опитуваних, що не дивно, бо більшість запропонованих інновацій було викладено онлайн. Трохи менше половини відмітили повноту інформації – 43,7 %. Ще менше відмітили психологічний комфорт – 40,3 %. Останній показник ми оцінюємо як цілком задовільний, оскільки психологічний дискомфорт відмічають повною мірою всі верстви населення [7, С. 101–102].

Отже, відкриття освітніх хабів і центрів стало дійсною інновацією періоду війни, тобто – сприйнятою учасниками освітнього процесу, застосованою в діяльності й достатньо високо оціненою. Це означає, що освітні хаби та центри важливо інтегрувати в освітній процес як новий ресурс освіти.

Нагадаємо, що таке хаб. Енциклопедія Британніка дає таке визначення: хаб – центральна і найактивніша частина або місце [11]. Саме хаби мають надзвичайне значення для розвитку особистості, оскільки пропонують дитині додаткові можливості за особистим вибором. Затребуваною є ідея поширення безкоштовних освітніх хабів для дітей із малозабезпечених сімей і сиріт, щоб кожна дитина мала шанс на повноцінний розвиток. І такими центрами повноцінного особистісного розвитку, зокрема розвитку м'яких навичок лідера для обдарованих учнів, мають стати шкільні хаби.

Для України наявність хабів не є новиною. Хаби як центри спілкування, відкриті раніше, були центрами зустрічей і організації діяльності за інтересами чи спрямованою волонтерською діяльністю. Як показав час, освітні хаби також є затребуваними і надто привабливими для учасників освітнього процесу як місце, де діяльність не обтяжена конотацією обов'язковості.

Шкільні хаби можуть стати предметом освітнього партнерства. Зазначимо, що в Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року проголошено: «запровадження нового принципу педагогіки партнерства, що ґрунтується на співпраці учня, вчителя і батьків», а також ідеться про «створення умов для розширення державно-громадського партнерства на засадах співфінансування і спільного управління школами» [2]. Учений О. М. Топузов у ґрунтовному дослідженні проблем сучасної освіти з цього приводу зазначає: «Ефективне освітнє партнерство покликане забезпечувати реалізацію декількох головних цілей, серед яких ... сприяння розв'язанню суспільних проблем економічного, **соціального, соціально-педагогічного, соціокультурного (виділення наше)**, правового характеру, а також розвитку громади й суспільства» [10, С. 82]. Як бачимо, функціонування шкільного хабу цілком відповідає пріоритетам, що стоять перед сучасною освітою.

Наголосимо, що педагогічний аспект формування лідерства обдарованих учнів зумовлює необхідність врахування соціальної природи лідерства, формування соціально-психологічної

(ресурсної) матриці лідера, про що йшлося в попередніх публікаціях із цієї педагогічної проблематики [6; 8; 9]. Соціально-психологічна готовність бути лідером (амбіційність, особиста відповідальність за власні вчинки, здатність окреслити суспільну мету та засоби її досягнення, залучення послідовників, відповідальність за їх долю у соціумі), а також педагогічна парадигма особистісного саморозвитку, що реалізується в діяльнісному й компетентнісному підходах, спрямовують до управлінського рішення адміністрації закладу щодо створення спеціального освітнього середовища в ЗЗСО.

Шкільний хаб має відрізнятися не лише функціонально як місце подій для учнів, а й організаційно – як місце, де головна ініціатива належить учням. Саме в такому аспекті функціонування шкільного хабу може вповні проявитися ініціатива обдарованого учня-лідера – від задуму до його реалізації і презентації результатів. Це може бути будь-яка акція, запропонована, організована і проведена учнями. За формою – обговорення проблеми, презентація, диспут, конкурс, виставка тощо. За змістом – науково-дослідницька, художня, театральна, літературна, соціально-політична, патріотична, фізична, психолого-реабілітаційна тощо. За складом учасників – учні як організатори й модератори події, дорослі (члени педагогічного колективу, батьки, представники творчої еліти та ін.) – лише як запрошені особи. Саме в такій діяльності обдарована дитина відчуває себе спроможною на самостійні, «дорослі» дії, позбавляється інфантилізму, він самого початку бере відповідальність на себе, що й формує стрижень суб'єктності. Саме в самоорганізації групи однодумців, а трохи згодом – послідовників і лідера, формуються міжособистісні відносини, що забезпечують успішну командну роботу, а згодом – досягнення суспільно значущих цілей. Додамо, що під час війни власна активність учня, пов'язана з реалізацією власних ідей – це ефективна самодопомога у відновленні й підвищенні резильєнтності особистості.

Наголосимо, що діяльність обдарованих учнів в межах шкільного хабу може бути забезпеченою супроводом учителя в ролі коуча, що є надзвичайно важливим. Якщо в інших суб'єкт-суб'єктних відносинах освітньої діяльності учитель виступає в різних іпостасях – безпосередньо учителя-тьютора, фасилітатора, то в діяльності шкільного хабу головною є самостійна активність учнів. Це саме той випадок, коли учень-лідер може набути таких необхідних навичок провідника (у значенні лідера, діяльність якого має загальну значущість і неминущий смисл). Ще один важливий аспект у суб'єкт-суб'єктних відносинах учня-лідера і учителя-коуча – здійснення рефлексії та саморефлексії. Учитель допомагає (лише як коуч, формулюючи відповідні питання, на які має відповісти учень!) удосконалити задум, спосіб здійснення запланованого та скорегувати мету й засоби, тим самим задаючи учневі установку на критичне ставлення до подій і самоаналізу.

Підсумовуючи, зазначимо, що на нинішньому етапі соціального й освітнього розвитку спеціальним освітнім середовищем, що надає надзвичайну можливість формування м'яких навичок учня-лідера, має стати шкільний хаб як сучасний освітній ресурс самореалізації, саморозвитку та самовдосконалення особистості. Преференція суб'єктності, що є безперечною в діях учня в межах функціонування шкільного хабу, стає тим засобом, який задовольняє потребу учня у формуванні якостей ініціативності та відповідальності за власні дії, самостійності і командної діяльності, а також лідерства в досягненні амбітних цілей. Вплив учителя в суб'єкт-суб'єктній взаємодії з учнем, що в конкретній ситуації діяльності в межах шкільного хабу обмежується функціями коуча, є вкрай важливою для розвитку самосвідомості та саморефлексії учня. Освітнє партнерство, покликане забезпечувати реалізацію головних цілей, може стати вирішальним у забезпеченні діяльності шкільного хабу як інноваційного ресурсу для розвитку особистості.

Використані літературні джерела

1. Ганаба С. Soft skills епохи «плинної модерності»: як змінюється змістове наповнення освіти / С. Ганаба // Вища освіта України. – 2023. – № 2. – С. 25–31.
2. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 груд. 2016 р. № 988-р. – URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KR160988?an=100>.

3. Коваль К. О. Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування / К. О. Коваль // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2015. – № 2. – С. 162–167.
4. Кожушкіна Т. Л. Міжособистісна взаємодія як складова частина «soft skills» студентів педагогічного коледжу / Т. Л. Кожушкіна // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2018. – Вип. 63. – С. 77–81. (Серія: Педагогічні науки: реалії та перспективи).
5. Наход С. А. Значущість «soft skills» для професійного становлення майбутніх фахівців соціономічних професій / С. А. Наход // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2018. – Вип. 63. – С. 131–135.
6. Ткаченко Л. І. Дидактичні засади формування лідерських якостей обдарованої особистості / Л. І. Ткаченко // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2023. – № 4 (91). – С. 76–82. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2023-4\(91\)-76-82](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2023-4(91)-76-82).
7. Ткаченко Л. І. Інновації загальної освіти періоду повномасштабного вторгнення Росії в Україну 2022 року: аналіз і пропозиції щодо застосування / Л. І. Ткаченко, О. Д. Оверченко // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2023. – № 2 (89). – С. 95–105. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2023-2\(89\)-95-105](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2023-2(89)-95-105).
8. Ткаченко Л. І. Суб'єктність як сутність лідерства: до проблеми формування обдарованої особистості / Л. І. Ткаченко // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. – 2022. – № 2(29). – С. 22–29. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-4\(87\)-22-29](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-4(87)-22-29).
9. Ткаченко Л. І. Формування лідерських якостей обдарованих учнів: мета, завдання, складники / Л. І. Ткаченко // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. – 2023. – Вип. 2 (31). – С. 96–104. DOI: [https://doi.org/10.32405/2413-4139-2023-2\(31\)-96-104](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2023-2(31)-96-104).
10. Топузов О. М. Освітня сфера України: національні пріоритети, проблеми і перспективи : монографія / О. М. Топузов. – Київ : Педагогічна думка, 2024. – 208 с. (Серія: «Наукова школа»).
11. Nab. The Britannica Dictionary. – URL: <https://www.britannica.com/dictionary/hub> (дата звернення 22.07.2024).
12. Heckman J. J. Policies to Foster Human Capital / J. J. Heckman // Research in Economics. – 2000. – Vol. 54. – P. 3–56.

References

1. Hanaba, S. (2023). Soft skills epokhy «plynnoi modernosti»: yak zminiuietsia zmistove napovnennia osvity [Soft skills of the era of “liquid modernity”: how the content of education is changing]. *Vyshcha osvita Ukrainy – Higher Education of Ukraine*. 2. P. 25–31. [in Ukrainian].
2. Pro skhvalennia Kontseptsii realizatsii derzhavnoi polityky u sferi reformuvannia zahalnoi serednoi osvity “Nova ukrainska shkola” rozporядzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 14 hrud. 2016 r. № 988-r [On approval of the Concept of implementation of state policy in the field of reforming general secondary education “New Ukrainian School” for the period until 2029: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated December 14, 2016 No. 988-r]. Retrieved from: <https://ips.ligazakon.net/document/KR160988?an=100>. [in Ukrainian].
3. Koval, K. O. (2015). Rozvytok «soft skills» u studentiv – ody z vazhlyvykh chynnykiv pratsevlashtuvannia [Development of “soft skills” in students is one of the important factors of employment]. *Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu – Bulletin of Vinnytsia Polytechnic Institute*. 2. P. 162–167. [in Ukrainian].
4. Kozhushkina, T. L. (2018). Mizhosobystisna vzaiemodiia yak skladova chastyna «soft skills» studentiv pedahohichnoho koledzhu [Interpersonal interaction as a component of the “soft skills” of students of the pedagogical college]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Dragomanova – Scientific journal of the NPU named after M. P. Dragomanov*. Vol. 63. P. 77–81. [in Ukrainian].
5. Nakhod, S. A. (2018). Znachushchist «soft skills» dlia profesiinoho stanovlennia maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnykh profesii [The significance of “soft skills” for the professional development of future specialists of socio-economic professions]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova – Scientific journal of the NPU named after M. P. Dragomanov*. Vol. 63. P. 131–135. [in Ukrainian].
6. Tkachenko, L. I. (2023). Dydaktychni zasady formuvannia liderskykh yakosteï obdarovanoi osobystosti [Didactic principles of forming leadership qualities of a gifted individual]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobys-*

tosti – *Education and Development of Gifted Personality*. 4(91). P. 76–82. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2023-4\(91\)-76-82](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2023-4(91)-76-82) [in Ukrainian].

7. Tkachenko, L. I., & Overchenko, O. D. (2023). Innovatsii zahalnoi osvity periodu povnomashtabnoho vtorhnennia Rosii v Ukrainu 2022 roku: analiz i propozytsii shchodo zastosuvannia [Innovations in general education during the period of Russia's full-scale invasion of Ukraine in 2022: analysis and proposals for application]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti – Education and Development of Gifted Personality*. 2 (89). P. 95–105. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2023-2\(89\)-95-105](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2023-2(89)-95-105) [in Ukrainian].

8. Tkachenko, L. I. (2022). Subiektnist yak sutnist liderstva: do problemy formuvannia obdarovanoi osobystosti [Subjectivity as the essence of leadership: to the problem of forming a gifted individual]. *Pedahohichni innovatsii: idei, realii, perspektyvy – Pedagogical innovations: ideas, realities, prospects*. 2 (29). P. 22–29. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-4\(87\)-22-29](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-4(87)-22-29). [in Ukrainian].

9. Tkachenko, L. I. (2023). Formuvannia liderskykh yakosti obdarovanykh uchniv: meta, zavdannia, skladnyky [Formation of leadership qualities of gifted students: goal, tasks, components]. *Pedahohichni innovatsii: idei, realii, perspektyvy – Pedagogical innovations: ideas, realities, prospects*. Vol. 2 (31). P. 96–104. DOI: [https://doi.org/10.32405/2413-4139-2023-2\(31\)-96-104](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2023-2(31)-96-104). [in Ukrainian].

10. Topuzov, O. M. (2024). Osvitnia sfera Ukrainy: natsionalni priorytety, problemy i perspektyvy [Educational sphere of Ukraine: national priorities, problems and prospects]. Kyiv, 208 p. [in Ukrainian].

11. Hab. The Britannica Dictionary. Retrieved from: <https://www.britannica.com/dictionary/hub>.

12. Heckman, J. J. (2000). Policies to Foster Human Capital. *Research in Economics*. Vol. 54. P. 3–56.

Tkachenko Lidiia

DEVELOPMENT OF LEADERSHIP POTENTIAL OF STUDENTS IN THE ACTIVITIES OF THE SCHOOL HUB

Summary.

The article reveals the relevance and importance of forming leadership qualities of gifted students, in particular soft skills, which largely provide high-quality communicative relationships, personal influence, teamwork, etc. that ensures successful leadership. The results of a study of communicative and organizational tendencies, as well as the degree of socialization of high school students (compared to indicators for the specified qualities of students of a lyceum and a regular secondary education institution) are presented. Convincing arguments are given in favour of creating school hubs as an accessible educational resource for forming leadership qualities of gifted students.

The presence of hubs is not new for Ukraine. Hubs, opened earlier, were centres for meetings and organizing activities based on interests or directed volunteer activities. As time has shown, educational hubs are also in demand and very attractive for participants in the educational process as a place where activities are not burdened by the connotation of obligation.

The school hub should be different not only functionally as a place of events for students, but also organizationally – as a place where the main initiative belongs to the students. It is in this aspect of the functioning of the school hub that the initiative of a gifted student-leader can fully manifest itself – from the idea to its implementation and presentation of the results. This can be any action proposed, organized and carried out by students. It is in such activities that a gifted child feels capable of independent, “adult” actions, gets rid of infantilism, from the very beginning takes responsibility for himself, which forms the core of subjectivity. It is in the self-organization of a group of like-minded people, and a little later – followers and a leader, that interpersonal relationships are formed that ensure successful teamwork, and later – the achievement of socially significant goals.

It is mentioned about educational partnership, which is currently a relevant means of solving educational problems of a socio-pedagogical and socio-cultural nature.

Keywords: gifted child; leadership; soft skills; school hub; social partnership; educational innovations.